

When will the Three Weeks evaporate?

Introduction

<p>שולחן ערוך או"ח, תקמ"ט/א-חייבים להתענות בתשעה באב, ובי"ז בתמוז, ובג' בתשרי ובעשרה בטבת, מפני דברים הרעים שאירעו בהם.</p>	<p>זכריה ח/י"ט-כה אמר יהוה צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה = קרי לששון ולשמחה ולמעדים טובים והקמת והשלום אהבו</p>
--	--

מסכת ראש השנה דף י"ח עמוד ב'- וליפקו נמי אתמוז וטבת? דאמר רב חנא בר ביזנא אמר רב שמעון חסידא: מאי דכתיב [זכריה ח] "כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה" = קרי להו "צום", וקרי להו "ששון ושמחה"?! ...אמר רב פפא: הכי קאמר: בזמן שיש שלום - יהיו "לששון ולשמחה". יש שמד - "צום". **אין שמד ואין שלום, רצו - מתענין, רצו - אין מתענין.** אי הכי, תשעה באב נמי! - אמר רב פפא: שאני תשעה באב, הואיל והוכפלו בו צרות.

Source; What happened during the 2nd Beit HaMikdash?

<p>מסכת ראש-השנה י"ח, עמוד א'; משנה. על ששה חדשים השלוחין יוצאין: על ניסן מפני הפסח, על אב מפני התענית, ...</p>	<p>זכריה, ז-ב-ג; וישלח בית אל שר אצר ורגם מלך ואנשיו לחלות את פני יקוק: לאמר אל הכהנים אשר לבית יקוק צבאות ואל הנביאים לאמר; האבכה בחדש החמשי הנזר כאשר עשיתי זה כמה שנים:</p>
---	--

Situation during the 2nd Beit HaMikdash

עזרא ג/י-י"ג; ויסדו הבנים את היכל יקוק... ויענו בהלל ובהודת ליקוק כי טוב כי לעולם חסדו.... ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו זה הבית בעיניהם **בכים בקול גדול** ורבים בתרועה בשמחה להרים קול: ואין העם מכירים **קול תרועת השמחה לקול בני העם** כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק: **מסכת יומא כ"א עמוד ב'-** אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרובים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים.

רש"י [שם] - כוליה חדא מילתא, **ושכינה לא שרתה בו**, ורוח הקודש לא היתה בנביאים...

Did they Fast?

<p>רמב"ם [מיהמ"ש שם ג/א] - ובבית שני לא היו מתענין לא עשירי בטבת ולא שבעה עשר בתמוז, אלא הרוצה יתענה.... ולפיכך לא היו יוצאין על טבת ועל תמוז... והיו מתענין תשעה באב, אע"פ שהוא מסור לרצונם, מפני שהוכפלו בו צרות</p>	<p>רש"י [שם ר"ה, ד"ה דאמר] - דכולהו ימי תענית נינהו בזמן הזה שאין בית המקדש קיים, ומתניתין בזמן הזה קא מיירי, מדקתני וכשהמקדש קיים כו'. רבינו חננאל [שם] - בזמן שיש "שלום", כלומר כל זמן שביהמ"ק קיים יהיה לששון ולשמחה. התשב"ץ 1 [חלק ב/רע"א] - אין ספק שתקנת נביאים בארבעה צומות... תקנה קבועה היתה כל זמן שהי' בית המקדש חרב... שהרי בלא ספק בזמן בית שני היו לששון ולשמחה, וכשרחב הבית בשניה חזרו הצומות ההם כלם... וגם בבית שני לא היתה חזרה שלמה. ואע"פ שהיו ששון ושמחה כל זמן שהי' הבית בנוי... ואם בזמן שביהמ"ק קיים היו מתענין באב, א"כ קרא דכתיב דהוי ששון מתי יהי' זה? ונרא' שמה שכו' הרב ז"ל בזה הוא טעו' סופר, והמעייין בסוגיית הגמרא יבין זה כי מפורש הוא שם:</p>
--	--

<p>הרמב"ם [בית הבחירה, ראשית פרק א] "מצות עשה לעשות בית ליי' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה..."</p> <p>שם [תעניות ה/ג]-ותשעה באב וחמשה דברים אירעו בו: נגזר על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשנייה, ... ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע...את ההיכל ואת סביביו</p>	<p>רש"י [סוכה דף מ"א. ד"ה "אי נמי"]- דקיימא לן בשבועות דאין בנין בית המקדש דוחה יום טוב? הני מילי - בנין הבנוי בידי אדם, אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים, שנא "מקדש ה' כוננו ידיך"</p> <p>[תוס'] [ר"ה שם, ד"ה "הואיל והוכפלו בו הצרות"] - ביום שבעה עשר בתמוז נמי אירע חמשה דברים כדתנן בפרק בתרא דתענית דף טו: אבל חורבן בית המקדש תקיפא טובא ועוד לא דמי לט' באב דצרה אחת הוכפלה בו.]</p>
--	---

Explanation of the Rambam's position # 1

רש"י [ר"ה, שם]- **שיש שלום** - שאין יד הגויים תקיפה על ישראל.

שפת אמת [על ר"ה שם]-...ויתכן פ"י זה לפמ"ש לעיל משמעות הרמב"ם בפיה"מ דבבית שני נמי אחר שבטל מלכות חשמונאי והיו כפופין לאו"ה נקרא אין שלום

Explanation of the Rambam's position # 2

הרמב"ם [תעניות ה/יט]- כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה שנאמר + זכריה ח' + כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים **והאמת והשלום אהבו**.

מהרש"א [על ר"ה שם, חידושי הלכות]- קרי ליה מעיקרא "צום" שהיה בבבל, וקרי ליה לבתר הכי "שמחה", דמשמע **דכן יהיה לעולם, דלא יהיה עוד צום אח"כ**. והרי חזרנו לצום בחורבן בית שני...דוק בסיפא, דהאי קרא "והאמת והשלום אהבו", ר"ל שלא יהיה לששון ולשמחה **רק עד זמן שאמת ושלום אהבו**. אבל באין עמכם "אמת ושלום" תחזרו לצום דהיינו **בבית שני בזמן החורבן**, כמ"ש בפ"ק דיומא בית שני שהיה בו תורה וגמ"ח מפני מה חרב מפני שהיה בו שנאת חנם. **בשם הגר"מ סולובייצק, חוברת "מסורה", חוברת ט"ו**

האמת והשלום אהבו

רמב"ם פ"ה - י"ט מתענית וז"ל, כל הצומות האלו עתידים לבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות יום טוב וימי ששון ושמחה שנ' כה אמר ה' צבקות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו, עכ"ל הרמב"ם. וצ"ע למה ציטט סוף הפסוק של האמת והשלום אהבו. ואמר הגר"מ ז"ל דשיטת הרמב"ם הוא דהא ריבטלו הר' צומות הוא רק לימות המשיח, דבזמן בית שני התענו כט"ב לפי הרמב"ם, ועיין מש"כ בפ"י המשניות להרמב"ם במס' ר"ה, ורק לימות המשיח והגאולה השלמה אז יהי' זמן של שלום, ולפי הרמב"ם יהיה ממש ימים טובים חרשים וזהו הנחמה שלנו, וזהו דלא כמו רש"י ותוס' ששלום הוא בזמן של בית שני. ונראה לרמ"ם ז"ל דהוכיח הרמב"ם שיטתו מהפסוק של והאמת והשלום אהבו, ראיתא במדרש רבה בראשית פ"ח - ה' דאמת אמר אל יברא דכולם דוברי שקרים. וכך שלום אמר אל יברא דכולו קטטה, ולקח הקב"ה אמת והשליכו ארצה, דמירות אלו סותרים לבריאת העולם וצריכים להתעלם מהם בזמן הזה, ראם מקפידים לגמרי על האמת והשלום אין העולם מתקיים, אבל לימות המשיח ויהיה מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ויהיה שלום בעולם ויתקיים האמת והשלום אהבו לימות המשיח, וכ"ז הוא רק בימות המשיח, ומוזה הוכיח הרמב"ם דהנביאים ענו להם דמתי יהיה התענית לששון ולשמחה רק לימות המשיח.

בית המקדש שבכנר הלחם

הרב שרלו חושב כי רגע לפני שמתחילים להניח כלים למקדש, לתפור בגדי כהונה ולתכנן ארכיטקטוניות את הבית השלישי, יש לעסוק ביסודות הקיום של המקדש כפי שהבנייה הורו לנו: חברה ששומרת על זכויות החלש, נמנעת מעושה, אלימות ופשיעה ומעדיפה את הצדק ולא רק את הצדקה.

שיהיו בכיתה ט' שאלנו את הרמ"ם שלנו: אם הקב"ה קיים מפני מה הוא איננו מתגלה לנו. הרמ"ם שמעו על השאלה, ניצל את השאלה וההזדמנות בכדי לבאר לנו את מהותה של האמונה, וכך אמר: "האמונה מתחילה במקום שבו מסתיים השל, ובשל כך אין הקב"ה נגלה תכופות לבני אדם, אלא רק במצבים נسيים ומיוחדים ולבני אדם מיוחדים. לו הדבר לא היה כך, הרי שמקומה של האמונה היה אובד". תשובה נאה זו אכן החזיקה את אמונותי שנים הרבה, אולם החיסרון היחיד בה הוא שהיא איננה נכונה לחלוטין. ריבונות של עולם כבודו ובעצמו מלמד אותנו בתורתו כי ייחודה של אמונת ישראל הוא דווקא בהתגלות האלוהית המיוחדת: "כי מי גזל אשר לו אלהים קרבים אליו פינך אלהיך בכל קראנו אליו". אנו עם מיוחד הנוהג לקשר דיאלוגי עם ריבונות של עולם. המקום המיוחד שבו התגלות זו מתרחשת לכל העם ובאופן תדיר היה בית המקדש. שלמה המלך מתאר באריכות (מל"א פרק ח) את תפקידו זה של המקדש כמקום שאילו באים רק בכדי לזכות בהתגלות זו, אנו חסרים כבר המקדש. חזון המקדש כולל בתוכו גם את חידוש העבודה הממכנת את הצדדים המעשיים הנובעים מהקשר המיוחד עם ריבונות של עולם. חשוב להזכיר זאת במיוחד על רקע העיסוק הנוגד במוסד האחרון בהיבטים המעשיים של חידוש המקדש כמו תפירת בגדי כהונה או תכנון אדריכלי של בניין המקדש. יש להיזהר שהעיסוק בנושאים אלה לא יגמד את

מתיאם יותר או מתיאם פחות לציפיה למקדש. כל זמן מתיאם, וכל זה מאחר ואין משהו שחסר לנו יותר מבית המקדש. אנו כיום מבססים את אמונתנו באופן חד-סטרי בלבד, והדבר מאלץ אותנו לתור אחר הפועות של ריבונות של עולם דרך הטבע ודרך ההיסטוריה. אנו חסרים כל כך את הקשר האינטימי, ההתגלותי, הנואי, המבוסס על רוח הקודש, שהחיסרון היותר גדול הוא המצב שבו אנו כלל לא מרגישים בחיבורן זה. דווקא בדרך שלנו, אנו יודעים עד כמה אנו נרחקים ועד כמה אנו זקוקים לכך.

אם זו המסקנה ואין בלתה, נשאלת השאלה מה אנו יכולים לעשות? דומה כי מוטלות עלינו שלוש משימות עיקריות. הראשונה שבהן היא לחדש באופן מתמיד את היקף המקדש, את הציפיה לו ואת הרצון לראות שבו ד' לציון ברחמים. לא להסתפק בתשובות על יחסי שכל-אמונה או להפוך את הסתר הפנים לעניין של לכתחילה, אלא לצפות לישועה בבחינת "לשכנו תדרשו ובאת שמה".

המשימה השנייה היא להיזהר מגידול חזון המקדש. חזון המקדש כולל בתוכו גם את חידוש העבודה הממכנת את הצדדים המעשיים הנובעים מהקשר המיוחד עם ריבונות של עולם. חשוב להזכיר זאת במיוחד על רקע העיסוק הנוגד במוסד האחרון בהיבטים המעשיים של חידוש המקדש כמו תפירת בגדי כהונה או תכנון אדריכלי של בניין המקדש. יש להיזהר שהעיסוק בנושאים אלה לא יגמד את

הרב יובל שרלו הוא ראש ישיבת הסדר בפ"ת וחבר הנהלת ארגון רבני צה"ר

דרישת המקדש - מדוע עכשיו?

יותר מארבעים שנה הלכנו מאז שחודר מקום המקדש בירושלים, אולם עולם התורה כוחר לחיות עבודת סדר ויטמו עקביות בתיווצים שונים. הרב ישראל אריאל רואה בניסוק האקטיבי והמעשי בנושאי המקדש "מת מצווה", ולכן גם איננו בוש מפני המלטימים והמתנגדים.

סרם נשיב על השאלה שבכותרת, כדאי להבין את עצם המושג 'דרישת המקדש'. ירמיהו הנביא אמר (ל' יח): "כי אעלה ארצה לך ומסכתוך ארפאך נאום ה' כי 'נדחת' קראו לך. ציון היא - דורש אין לה... ונבנתה עיר על חילה וארסון על משפטו ישב". פירוש ספקוסק אלו הוא כך: הכל קוראים לציון עיר 'נדחת' בעיר החדשה שלא תבנה עוד. המחלה של ציון כה אנושה, עד שלא נמצא וזו אחד המתעניינים בשלמה. 'דורש אין לה!'. יחד עם זאת, מודיע הבניין כי החל שחשבו שלא יבנה עוד לעולם ישבו לקדמתו: 'ונבנתה עיר על חילה וארסון [המקדש] על משפטו ישב'.

דומה כי קללת אלה של 'עיר החדשה' מתרחשות כיום לנגד עינינו. הערבים מתכננים לכלול את הר הבית בתוך בית פלסטין, לא סוד הוא שמתקיים משא ומתן בשבועות אלה "ציון במשפט תיפדה ושביה לחדוש העבודה ואת התחוננות המעשית על הדרישה הממונית של הנביאים לתיקון חברתי עוד קודם שחופרים יסודות לבניין הסיני עצמו. שורשי בית המקדש נוצעים לנרעים. הקרב הקדוש' הרה הבית ניתן על ההודים? הללו יסתפקו 'בישיה לכותל, שם יוכלו לנכח בעת הצורך. במקום לחדש את העבודה במקדש מיד עם כיבוש הר הבית לפני יותר מארבעים שנה, כפי שעשו השמסונאים בשנות עוררו בניגוד גורל תורה את משטלת ישראל למסור את ספתה הרר לנרעים. נורמים אחרים בעולם התורה פנו אז לאו"ם והודיעו: 'אין לנו שום עניין בהר הבית'. דוגמה למעשה 'עולם התורה' הוא ספר בשם 'דברי יעקב', סאת הרב יעקב ערס, להלן בביאור הניסוח להר הבית. להלן שאלה שהגיעה למכון המקדש' בענין זה:

לדי אוב. ב. לקיים מצות כיבוש בהר לנל ימסר לקיים מצות הפילה בהר. ד. לקיים מצות השתחויה בהר. עוד הוספנו, כי אנו עולים בעקבות פסיקת הרמב"ם, שעלה בצעמו להר, רקע את יום עלייתו לתל ללל ימי חייו. חתמונו ושאלנו: מה לא נכון במסעינו? והנה אחד העשירים והמישה הרבים שחתמו לא השיב כי אנו נזכרים על אסורו הרבנים המזרחיים ממימ עליה להר עשויים, לכאורה, מעשה 'חסידות' נפלא, אך עיון מעלה כי חסידות נמדדת בשבתון התנאים: 'צריך להבין, כי אין לנו דברי החסידות על מראיתו הראשון, אלא צריך לניין ולהתבונן על תוכן תולדות [תנאים] המעשה מנימות. כהנה לכל כן בישראל. הנו על העבודה שלשליש כהנים רא להבין רכשו לעצמם בגדים אלה, הגבי חסיד'. הרמח"ל מביא כדוגמה את זכריה

הרב יובל שרלו הוא ראש ישיבת הסדר בפ"ת וחבר הנהלת ארגון רבני צה"ר

המש

המשך מעמ' 4 | דיון - דרישת המקדש

בביתם לרגע שיבנה בית המקדש ויכולו לגשת מיד לעבודה. בימים אלה הולך ונבנה מזבח מאבנים שלימות על פי ההלכה. אנשי מקצוע אוספים אבנים שלימות מים המלח, וחומרים מיוחדים ליציקת המזבח שיעמוד באש בחום. והיה ביום בו יפתחו שערי המקדש, ניתן יהיה להעביר את המזבח למקומו הנכון והכהנים יוכלו לגשת לעבודה. במקביל במכון משיכים בחקר התכלת הארגמן ותולעת השני... והמלאכה מרובה. הצענו לרב גדול בתורה, המתנגד להר הבית, לבוא למכון ולחזות את ההלכתית אודות כמה מן הכת השיב: למה לי לבוא למכון המקדש? אניע ישר לבית המקדש הבנוי מתברר כי גם שאלת ההתנגדות להר הבית, אינה קשורה בעצם אלא להכנות לבנין המקדש עצמו. מבחינה זו מכון המקדש עוסק ב'מ' - במאתיים מצוות מן התורה המ

המשך מעמ' 4 | דיון - דרישת המקדש

בְּיָבוֹנָנוּ

א. לפני קום המדינה

הראי"ה קוק [מועדי הראי"ה מהרמ"ז נריה, עמ' תקמ"ד וכן באגרות הראיה ד'עמ"ו - תגובה למינויו של הרברט סמואל (יהודי), לנציב עליון בריטי בארץ] 2

"בי"ה יום י"ט לחדש תמוז תר"פ, שנה ראשונה לאחינו הנציב העליון של ארץ ישראל, מר אליעזר בן מנחם סיר הרברט סמואל יר"ה. שלום וברכה לכבוד ידידי הישיש הנכבד, מלא צפיית ישועה לעם ה' ונחלתו מו"ה יעקב צבי זיסלמאן נ"י. מכתבו היקר קבלתי, ורגשות ששונות בתשועת ה' אשר הפליא לעשות עמנו, גאולתנו במינויו העליון של אחינו השר הגדול שליט"א, מלאה את שמחת לבבי, בראותי כי גם זקני הדור מרגישים וחשים את אור הישועה, וזה הוא סימן יפה

2 מינויו עשה הדים אדירים. לדוג' בספר "חדושי הרח"ה" לירושלמי הוריות (חליפת מכתבים ס' כז), נשאל הרב חיים הירשנזון ע"י הרב יצחק יעקב וכטפויגל ממאה שערים, בד' ניסן תרפ"ה "אם חטא הנציב העליון בארץ ישראל הרברט סמואל ירום הודו, אם חייב בשעיר" כדיון חטאת נשיא-מלך? (הוריות יא ע"א), וכן אם יצטרך לכתוב לו שני ספרי תורה כדיון מלך? בתשובתו כותב ר' הירשנזון, ששעיר מביא רק מי שאין על גביו אלא ה' אלוקיו, וכאן הנציב כפוף לממונים עליו, וס"ת מחוייב רק מי שהוא מלך, ומלך לא יהיה לנו עד ייתקע בשופר גדול לחרותנו.....

לבית ישראל ותחייתו. אמנם במה שנוגע לסגולת הצומות, חושב אני כי עד אשר יכונן ה' את בית מקדשנו החרב לעינינו, בהר מרום הרים, לתפארת לעיני כל העמים, אי אפשר לנו לבטל אותם. ... וכאשר יאיר ה' לנו באור ישועתו הכוללת, יהפכו הצומות, כולם לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ואור הישועה הגמורה, ופאר משיח צדקנו ובנין בית מקדשנו יבואו לנו, ע"י מה שלא נשכח את בית אלוקינו ואת אחיו כולם, כל עם ה' הנמצאים במיצר, ונשתתף בצערם ויגונם על ידי צומי תעניתנו כמאז, ויחד עם זה נתאמץ לרומם בארצנו הקדושה, את קרן הקדש, ברוח טהור מלא אמונת אומן בדבר ה' הנאמן לעולם, ובהודות לה' על חסדו ואמתו."

ב. בעקבות קום המדינה

1) הרב יהודה גרשוני, ספר 'קול צופיד' (עמ' רכא-רכה)- האם סילוק הבריטים ושלטון ישראל בא"י יש בה כדי לבטל ארבע תעניות- רק בבניין ביהמ"ק, אחרי שיד ישראל תהיה תקפה על האומות, אז יתבטלו הצומות לכל השיטות.

2) הרב שמואל דוד, [ברקאי ג' עמ' 86 93]- עם הערות של הרב שאול ישראלי

ג. בעקבות מלחמת ששת הימים

שיחות שיחות הרב צבי יהודה, [יום ירושלים תשכ"ח בהוצאת הרב שלמה אבינר]- "אבל בצומות שנצטוינו ע"י הנביאים אין יד שיכולה לגעת. אנו נמצאים בתוך תהליך הסטורי של גאולת ישראל, וכל זמן שלא יקומו נביאים בישראל או סנהדרין גדולה הרואים את הדברים בשלמותם, אין לנו רשות לקצץ ולשנות דברים חלקיים. יש להבין שהצומות היום, הם המשך של שורש הצער של העבר על חורבן בית המקדש, והדברים כואבים עד עצם היום הזה. צריך לראות את יד ה' במעשים שקרו לנו בימים אלה. יש לצום ולהתאבל על חורבן בית המקדש והגלות, ויחד עם זה לראות ולהכיר את אור הישועה שהולכת וזורחת בימינו".

הרב חיים דוד הלוי (שו"ת עשה לך רב חלק א' עמ' מו) - אין טעם לחשוב על ביטול הצומות, עד שנזכה לביאת המשיח ולבנין המקדש, בודאי לא כל זמן שאנו רואים שועלים מהלכים בהר ציון.